

Humanitärt arbete

Lottornas humanitära insatser, både i krigs- och fredstid, är beundransvärda. Hjälparbetet skedde många gånger i samarbete med andra organisationer, till exempel Röda Korset och Rädda Barnen. Många lottor arbetade ute i det civila, bland annat inom jordbruket och sjukvården, för att ersätta de inkallade under andra världskriget. Otaliga arbetstimmar ägnades åt hjälp åt de finska barnen, flyktinghjälp, insamlande av pengar och varor, stickning åt försvaret med mera. Många kårer tog sig också an faderbarn, framför allt från Finland och Norge. Denna humanitära verksamhet har med åren minskat i förhållande till försvarsuppgifterna.

Finlandsbarnen

1939 utbröt vinterkriget mellan Finland och Sovjetunionen. Sveriges engagemang i kriget bestod i att sända materiell hjälp och cirka 8.500 frivilliga till Finland. Sympatin och stödet från den svenska allmänheten var mycket starkt. Strax efter krigsutbrottet bildades två hjälporganisationer, Nationalinsamlingen för Finland och Centrala Finlandshjälpen. Den sistnämnda engagerade sig speciellt i barnens situation i Finland. Be-

hovet av hjälp var mycket stort, bland annat blev 30.000 barn faderlösa i Finland under kriget. Lottorna hade en central roll i denna hjälpverksamhet. Finska barn skulle transporteras från sina hem i Finland till olika fosterhem i Sverige och sedan, efter deras vistelse här, tillbaks till Finland igen.

Vid dessa transporter arbetade både finska och svenska lottor. På den svenska sidan organiserades transporterna i samarbete med Hjälpkommittén för Finlands barn. Mellan 60.000 och 80.000 barn kom till Sverige under andra världskriget. De flesta återvände till Finland, men man räknar med att några tusen stannade kvar i Sverige.

Enligt Ingrid Wistedt, Uppsala Lottakår, kom det 300-600 barn med varje transport, antingen med båt till Stockholm eller med tåg via Haparanda.

Lottor från hela Uppland deltog i arbetet med de finska barnen. De tjänstgjorde bland annat på en förläggning på Svea garde och på Anglais genomgångshem i Stockholm. Dessutom deltog lottor från i praktiken alla kårer i arbetet med transporterna av barnen.

Uppsala Lottakår

Många föreningar och privatpersoner engagerade sig i de finska barnen i Uppsala, bland annat Röda Korset och lottakåren. Pengar samlades in för att finansiera barnens transporter och deras uppehåll i Sverige. De flesta barnen skulle ut i olika privata fosterhem och i väntan på det anordnades olika genomgångshem.

Ingrid Wistedt berättar:

”Många finska barn togs om hand av Uppsalalottorna. Vi upprättade två genomgångshem för barnen och nu fick vi personlig kontakt med krigets elände. Barnen var trötta och nedgångna efter umbärande och strapatser, snuviga och febriga, illa klädda och smutsiga efter den långa resan. De grät av hemlängtan och

det främmande språket försvårade kontakten. Barnen läkarundersöktes.

Vi matade, klädde, tröstade och månade om dem på våra hem och vid barnförläggningen på Ärna, där flygflottiljen var under uppbyggnad. Barnen slussades vidare till sina fosterföräldrar, och jag och Ester Wallert följde med på resor ut i landet. Lottorna var också med när barnen i sinom tid kunde återvända till Finland”.

1944 anordnades ett genomgångshem vid Upplands flygflottilj vid Ärna. Det drevs av Uppsala läns hjälpkommitté för Finlands barn i samarbete med Uppsala Lottakår. Här arbetade lottor från hela förbundet. De skötte förplägnaden och förrådet, arbetade som våningschefer och ombesörjde att barnen transporterades från och till järnvägsstationen.

Finska barn på Salagatan 21 på 1940-talet.

Uppsala-lottor utspisar finska barn på Salagatan 21 på 1940-talet.

1944 anordnades ett annat genomgångshem för de finska barnen på Börjegatan 5. Föreståndare var fru Agnes Wettervik. Hon fick två kronor per dag i ersättning av lottorna. Hit kom barn som var sjuka och "klen". Även vårdarinnor inkvarterades här. Lottorna samlade in pengar och kläder till hemmet.

Även i lottornas förläggningsslokal på Salagatan togs barn emot. Där fick de mat och husrum. Som exempel kan nämnas att lottorna den 11 september 1945 utspisade 300 barn i lokalen. Uppsala-lottor var också i Stockholm och Boden och hämtade barnen till Uppsala, för vidare transport. Det fanns naturligtvis fler barnhem och förläggningar för de finska barnen ute i länet, där lottorna gjorde en stor insats.

Finska till husbehov

SVENSKA DAGBLADETS
HJÄLPREDA FÖR SVENSKA HEM
MED FINSKA BARN

Stockholm, Sv. Dagbl. Tryckeri, 1942

Finsk ordlista, tryckt 1942.